

Μια άτιτλη «Ωδή στην Σίφνο» του Αριστομένη Προβελέγγιου

Ο Αριστομένης Προβελέγγιος εκτός από σπουδαίος ποιητής ήταν και Έλληνας διδάκτορας της φιλολογίας, πολιτικός, θεατρικός συγγραφέας, δημοσιογράφος και μέλος της Ακαδημίας Αθηνών. Σπούδασε στη φιλοσοφική σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και στη Γερμανία. Ενώ είχε αρχίσει να γράφει ποίηση σε καθαρεύουσα, ωστόσο κατέληξε στο να χρησιμοποιεί τη δημοτική γλώσσα στα λογοτεχνικά του έργα, καθώς τη θεώρησε πιο ζωντανή. Τιμήθηκε με το «Εθνικόν Αριστείον Γραμμάτων και Τεχνών».

Το παρακάτω ποίημα απαγγέλθηκε από τον ποιητή στα εγκαίνια τού Μουσείου της Σίφνου στις 19 Αυγούστου 1900 και δημοσιεύτηκε στο περιοδικό ΠΛΕΙΑΣ στο τεύχος της 15^{ης} Σεπτεμβρίου 1900.

Βράχε θαλασσογέννητε, χαριτωμένη Σίφνος,
με τα όρη τα καλλίγραμμα, και τα φαιδρά λαγκάδια,
με τα ποταμοσύρματα, πού η ροδοδάφνη σμίγει
τα φτερωτά της χρώματα και το λεπτό της μύρο
με τ' άσπρα, καταγάλανα τής λυγαριάς λουλούδια,
οπού Νεράϊδες στεριανές και πελαγήσιες Νύφες,
με φύκια και με λούλουδα στ' ολόξανθο κεφάλι,
χορεύουν τα μεσάνυκτα στ' αγνόφωτο φεγγάρι
και το αιώνιο μυστικό της Πλάσης τραγουδούνε.



Νησούλά μου, με τα ιερά, παληά σου μοναστήρια,
με τα πολλά ξωκκλήσιά σου, που ολόγυρα σε ζώνουν.
Με τους αρχαίους πύργους σου, που μιά φορά σ'
εφρούρουν
και τώρα μισοχάλαστοι, και στοιχειωμένοι τώρα
στην ωμορφιά σου δίνουνε γλυκειά μελαγχολία.
Με τα χιονάτα σου χωριά, που σαν τα περιστέρια,
κοπαδιαστά καθίζουνε και βόσκουν και ξαπλόνουν
στης σκαληστές ραχούλες σου, λημέρια ευτυχισμένα,
που ζή ο καλός, ο φίλεργος, ο ειρηνικός νησιώτης.



Στα μαγεμένα σπλάχνα σου λεν πως στ' αρχαία χρόνια
έτρεχαν φλέβες πλούσιες με καθαρό χρυσάφι,
κι' ακόμη ποιό πολύτιμο απ' όλα τα χρυσάφια
σ' εστόλιζε το μάρμαρο, που σκάλισαν τεχνίτες
μ' ευλάβεια και μ' αίσθημα και μ' έμπνευσι κι αγάπη.
Κ' ήσουν λευκοστεφάνωτη, σαν Νύφη ζηλεμένη,
από ναούς κι' αγάλματα και κτίρια και κολώνες,
που την ψυχήν εμάγευαν κ' εθάμπωναν τα μάτια,
με τα σοφά, θαυμάσια σκαλίσματα της τέχνης.



Αλλ' όμως τρεις και τέσσαρες χιλιάδες χρόνια πήγαν,
και το χρυσάφι εστείρευσε —γιατί περνούν τα πλούτη
και δεν αφήνουν πίσω των σιμάδι μεσ' στα χρόνια!

Εμείς την δόξα θέλομεν που ζη μέσ' στους αιώνας,
π' όσο οι καιροί διαβαίνουνε, τόσον αυτή πληθαίνει
και ρέει σαν την αστείρευτη, σαν την αιώνια βρύση.
Εμείς την δόξα θέλομεν που βγαίνει από την Τέχνη
θεόπνευστη, λευκόφτερη κι' ακτινοβολημένη.
Της παλαιάς της λάμψης σου ζητούμε μιαν ακτίνα
θαμμένη μέσ' στα χώματα τα τρισαγαπημένα.
Ζητούμ' ένα διαμάντι σου απ' τα πολλά σου εκείνα,
που την χρυσή κορώνά σου σου στόλιζαν μιά μέρα !



Ω, ναί! Γιατί πώς γίνεται, στη γή μας την ωραία,
που μια καινούργια ζωγραφιά σε κάθε βήμ' ανοίγει,
που τ' ουρανού τα διάφανα και ζαφειρένια βάθη
καλούν το πνεύμα εις γην φωτός και κάλλους να
πετάξη,
οπού φωλιάζει η ποίηση βαθειά σε κάθε στήθος
και τα τραγούδια ανθίζουνε στα χείλη σαν λουλούδια
Σ' αυτή τη γή πώς γίνεται ποτέ να μη γεννήθη
και να μην έζησε κανείς μεγάλος καλλιτέχνης,
να μην εδημιούργησε με μαγεμένη σμίλη
τα μαρμαρένια κάλλη σου που γράφ' η Ιστορία;



Πού κρύβονται τα έργα του μαζί με τ' όνομά του ;
Σε ποιόν αγρό, που ανύποπτος τον σπέρνει ο
ζευγολάτης;
Σε ποιόν παράμερο γιαλό, που ξένοιαστος ο ναύτης
αράζει τη βαρκούλά του μ' ένα γλυκό τραγούδι ;
Σε τίνος φτωχικού σπιτιού κοιμάται τα θεμέλια ;



Εμείς μ' ευλάβεια σήμερα, με χέρι αγαπημένο
συνάζομεν τα θρύμματα κληρονομιάς αγίας.
Αλλ' όμως θάλθη ένας καιρός, θα ξημερώση μέρα,
ώ θαλασσοθεμέλιωτη πατρίδα, που
η περασμένη δόξα σου, πεντάμορφη και ακαίρια
θα λάμψη σ' ένα Απόλλωνα, σε κάποια Αφροδίτη.

Το ποίημα «Ωδή στην Σίφνο» του Αριστομένη Προβελέγγιου μιλάει για την ομορφιά της Σίφνου περιγράφοντας κάποια από τα φυσικά χαρακτηριστικά της που την καθιστούν ξεχωριστή. Ο ποιητής ξεκινάει το ποίημα παρουσιάζοντας την Σίφνο ως ένα βράχο θαλάσσιο. Μιλά για τα ωραία βουνά της, τα χαρούμενά της λαγκάδια, τη λάσπη των ποταμών. Εκεί βλέπει τη ροδοδάφνη να ενώνει τα χρώματα της και το άρωμά της με αλλά καταγάλανα λουλούδια. Στην συνέχεια του ποιήματος, ο ποιητής αναφέρεται στα μοναστήρια αλλά και στα πολλά εκκλησάκια που περικυκλώνουν την Σίφνο. Κάνει λόγο για τους πύργους της εκφράζοντας και ένα παράπονο, διότι παλιά αυτοί οι πύργοι προστάτευαν την Σίφνο και τώρα στην ομορφιά της δίνουν μια γλυκιά μελαγχολία. Ο ποιητής ακόμη τονίζει το κάτασπρο χρώμα των χωριών του νησιού το οποίο αποτελεί χαρακτηριστικό πολιτιστικό στοιχείο της Σίφνου. Παρουσιάζει και τους κατοίκους του νησιού, οι οποίοι σύμφωνα με το ποίημα είναι «καλοί, φίλεργοι και ειρηνικοί». Επιπλέον ο ποιητής κάνει μνεία και στο χρυσάφι που υπήρχε στο νησί αλλά και στο μάρμαρο που το σκάλιζαν τεχνίτες «μ' ευλάβεια και μ' αίσθημα και μ' έμπνευσι κι αγάπη». Στην συνέχεια αναφέρεται ξανά στους κάτασπρους ναούς, τα σπίτια, τις κολώνες και τα αγάλματα που μαγεύουν τον θεατή τους με τα σοφά, θαυμάσια σκαλίσματά τους. Τέλος προβάλλει την ιδέα ότι η δόξα που ζει μέσα στους αιώνες είναι εξαιρετικά πιο σημαντική από το χρυσάφι που έχει πια εξαφανιστεί.

Αυτό που κάνει εντύπωση στον αναγνώστη του ποιήματος είναι το με πόση αγάπη μιλάει ο ποιητής για την Σίφνο και για τους κατοίκους της, αλλά και το γεγονός ότι δεν είχε να πει τίποτα αρνητικό για το νησί αυτό. Επίσης η «Ωδή στην Σίφνο» είναι ένα ποίημα το οποίο περιγράφει ακριβώς το νησί και τα χαρακτηριστικά του. Σ' αυτό διακρίνουμε το ποσό καλά ξέρει ο ποιητής τον τόπο του, αλλά και το ότι η Σίφνος δεν έχει αλλάξει και δεν έχει χάσει την ταυτότητα της με τον πέρασμα των χρόνων.

Απαγγελία του ποιήματος υπάρχει στο <https://youtu.be/-OVIE25BFwg>

Βιβλιογραφία:

<https://www.fractalart.gr/o-ymnos-tis-sifnoy/>

<https://rb.gy/p48wul> (Metapedia.org)

<https://www.haniotika-nea.gr/o-poiitis-aristomenis-proveleggios-1850-1936/>

<https://digitallibrary.academyofathens.gr/archive/item/6411>

Εργασία των μαθητριών του Γ2 Γυμνασίου Σίφνου «Νικόλαος Προμπονάς»:
Μαργαρίτα Φορτσάρη-Άννα Προυνιά

Επιμέλεια κειμένου: Κωνσταντινίδου Γαρυφαλλιά